

In de reeks (skype)interviews met (inter)nationale onderwijsgoeroes deze keer aan het woord de Amerikaans-Nederlandse Annemieke Golly. Wat Michael Fullan is op het gebied van taal en rekenen, is zij op het gebied van gedrag(sinterventie). Ze ontwikkelde een methodiek voor scholen om gedragsproblemen bij kinderen aan te pakken en (vooral) te voorkomen: School Wide Positive Behaviour Support. Deze aanpak is recent ook overgewaaid naar Nederland.

TEKST LISETTE BLANKESTIJN

SCHOOL WIDE POSITIVE BEHAVIOUR SUPPORT

Met beloningen naar goed gedrag

Het was de liefde die maakte dat Annemieke Golly als jong meisje Brabant en haar werk als automonteur gedag zei voor een leven in de VS. Golly werd huisvrouw en moeder van een zoon die als zesjarige het label *minimal brain damage* kreeg. Hij zou nooit leren lezen en schrijven, werd haar verteld. Golly wilde hem helpen, maakte kennis met vijf principes die later de ruggengraat zouden worden van het bijzondere gedragsinterventiemodel: *School Wide Positive Behaviour Support* (SWPBS). Ze paste de principes toe op haar zoon, zag succes en ging als vrijwilliger aan de slag in het speciaal onderwijs. We zijn nu enkele decennia, een master Special Educational Needs en een PhD verder. Dat SWPBS werkt is wetenschappelijk aangetoond, 14.000 Amerikaanse scholen gebruiken het model en Golly is beroemd. Ze verspreidt de aanpak wereldwijd aan professionals. "Een enorm inspirerende vrouw die helemaal in de aanpak geloofd, of bijna de aanpak is", aldus een 'volgeling'. In Noorwegen, Denemarken, Chili en Turkije én in Nederland lopen diverse SWPBS-pilots. Golly's boek 'Goed gedrag kun je leren!' is een bijbel voor scholen die positief met gedragsproblemen willen omgaan.

Wat kan SWPBS Nederlandse scholen opleveren?

"Als leerkrachten minder tijd hoeven te besteden aan gedragsproblemen, hebben ze meer tijd om les te geven. Dat komt de schoolresultaten ten goede. In de VS is aangetoond dat SWPBS leidt tot een betere sfeer in school, leerkrachten voelen zich minder alleen en melden zich minder ziek. De meeste kinderen doen het gewoon goed, als de verwachtingen maar duidelijk zijn en op een positieve manier worden aangeleerd en bekrachtigd."

Door Passend onderwijs en de bezuinigingen blijven er meer leerlingen met gedragsproblemen in het regulier onderwijs. Kan SWPBS helpen?

"Ja! In de VS was dat het hoge aantal kinderen in het speciaal onderwijs een van de redenen om te starten met SWPBS. SWPBS werkt preventief."

Hoe komt het dat gedragsproblemen een steeds grotere rol spelen in het onderwijs?

"Op de lerarenopleiding leren leerkrachten vaak niet goed hoe ze gedragsproblemen kunnen voorkomen."

HOE WERKT SCHOOL WIDE POSITIVE BEHAVIOUR SUPPORT?

SWPBS werkt volgens een aantal stappen:

- Alle volwassenen in een school formuleren gezamenlijk de waarden die de school belangrijk vindt. Bijvoorbeeld respect, verantwoordelijkheid en veiligheid. Deze waarden worden vastgelegd in een matrix.
- De leerkrachten leren het gedrag dat past bij deze waarden actief aan aan de kinderen. Ze doen voor hoe het moet, hoe het niet moet, en nog een keer hoe het wel moet.
- Goed gedrag wordt consequent beloond door alle volwassenen in de school, met verbale complimenten en beloningskaartjes.
- Verkeerd gedrag krijgt zo min mogelijk aandacht.
- Als een kind echt over de schreef gaat staat daar een heldere sanctie op. Bij drie incidenten rond een kind komt het gedragsteam bij elkaar om de oorzaak te achterhalen.

Leerkrachten voelen zich hulpeloos omdat ze vergeten hoe belangrijk het is om kinderen aan te leren wat de basis is van goed gedrag: hoe kom je de klas binnen, hoe berg je je spullen op, hoe gedraag je je in de gang? Kinderen weten niet uit zichzelf wat er van hen verwacht wordt."

Ligt het niet aan de ouders?

"Ouders spelen een grote rol, maar ook als het thuis niet goed gaat kan de school veel doen. Je moet het probleem oplossen daar waar het zich voordoet. Vast staat: als een kind zich niet gedraagt zijn het de volwassenen die duidelijk moeten maken welk gedrag gewenst is. Daarom spreken we van School Wide (Positive Behaviour Support): alle volwassenen in school moeten meedoen. De ouders wordt verteld welke waarden en verwachtingen gelden op hun school. Ook moet school ouders positieve signalen geven over hun kind. Concreet benoemen wat er wél goed gaat. Wil je opbellen over een incident? Dan moet je eerst minstens vier keer iets goeds hebben gemeld."

'JE MOET HET PROBLEEM OPlossen DAAR WAAR HET ZICH VOORDOET'

✓ Annemieke Golly

Welke rol heeft de schoolleider bij het voorkomen en aanpakken van probleemgedrag?

"Hij of zij moet een SWPBS-team (gedragsteam) opzetten. Daarin zit een leerkracht uit iedere bouw, iemand die supervisie heeft op het schoolplein, een begeleider (bijvoorbeeld logopedist of ib'er) én de schoolleider zelf, om te laten zien dat hij/zij het belangrijk vindt. Idealiter zit er ook iemand uit de jeugdzorg in het team, of een ambulante begeleider of sociaal werker. De schoolleider moet zijn team supporten en hetzelfde doen als de leerkrachten: goed gedrag belonen. Leerkrachten willen ook een pluim! En de leerlingen vinden het geweldig als hun juf of meester een kaartje krijgt: als juf blij is voelen ze zich fijn."

U hebt het model ontwikkeld in de VS, kunnen we het een-op-een overnemen in Nederland?

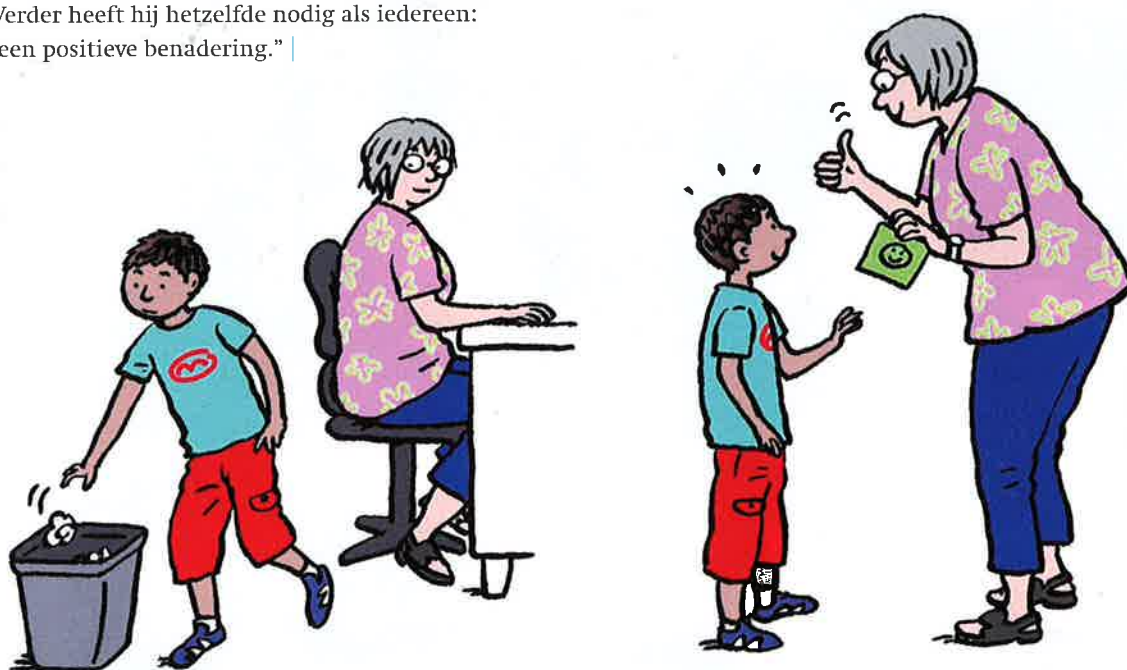
"Het meeste is universeel toepasbaar. Ik zie hier veel mogelijkheden omdat instellingen meer samenwerken, bijvoorbeeld onderwijs met jeugdzorg. In de VS kennen we dat minder. Ook hebben Nederlandse scholen meer zeggenschap over hun eigen beleid."

Hoe gaat het nu met uw zoon?

“Uitstekend. Hij spreekt vloeiend Nederlands, heeft een bachelor in Business Administration gehaald. Inmiddels is hij 45 jaar; vanwege zijn ADD help ik hem met zijn dagelijkse taken. Verder heeft hij hetzelfde nodig als iedereen: structuur en een positieve benadering.”

Belangrijk aspect van School Wide Positive Behaviour Support: Een juf ‘betrap’ een leerling op goed gedrag en geeft hem hiervoor een beloningskaartje.

Illustratie: Juliëtte de Wit

SWPBS IN NEDERLAND

Momenteel werken ongeveer 45 Nederlandse basisscholen in pilots met SWPBS. Er worden zo'n tachtig coaches opgeleid die helpen bij de implementatie van de aanpak in de scholen.

Pauline Koppers werkt voor het kenniscentrum SWPBS (ondergebracht bij PI Research) en is zelf coach-in-opleiding. “De eerste geluiden zijn goed: leerkrachten gaan anders naar de leerlingen (en elkaar) kijken, ze zijn zich er meer van bewust dat een positieve benadering prettiger werkt en een betere sfeer creëert. Bij de SWPBS-aanpak nemen scholen beslissingen op basis van data. Ze verzamelen gegevens over waar er incidenten plaatsvinden, hoe laat, op welke plek en welke kinderen daarbij betrokken zijn. Op die manier wordt duidelijk waar en welke interventies nodig zijn. Als er veel incidenten in de gang zijn, kan de leerkracht een les herhalen over welke gedragsverwachtingen er gelden in de gangen. Er wordt momenteel gewerkt aan een systeem om deze informatie in op te slaan. Na verloop van tijd wordt er een grootschalige effectmeting uitgevoerd.”

“SWPBS is goed toepasbaar in Nederland”, zegt Koppers. “Er zijn wel verschillen: de VS kennen bijvoorbeeld meer dan wij een complimentencultuur. Daar kunnen wij wat van leren: positief kijken, wat gaat er wél goed? Dat goede gedrag moet je dan versterken.”

Cultuurverschil OBS De Veldkei in Assen doet voor het tweede jaar mee aan de pilot, begeleid door jeugdzorginstelling Yorneo (een van de SWPBS-pioniers in Nederland). Directeur Jos van Ouwerkerk, herkent het cultuurverschil dat Koppers schetst: “Wij zijn hier wat minder uitbundig. Die beloningskaartjes slaan in de hogere groepen minder aan. De vier-staat-tot-éénregel werkt wel heel goed: tegenover één correctie staan vier positieve opmerkingen. Dat probeer ik als schoolleider ook bij mijn team te doen. Verder zie ik grote veranderingen bij ons op school, dankzij SWPBS. De sfeer was al rustig, maar er is nu meer duidelijkheid voor de kinderen, hun ouders en de leerkrachten. Iedereen weet welk gedrag we willen zien en horen. We benaderen de kinderen positiever, en we werken op een uniforme manier aan sociale vaardigheden. Dat is ook prettig voor het klassenmanagement. Ouderavonden over SWPBS kunnen rekenen op een hoge opkomst. De komende jaren gaan we verder met de vraag: wat kun je thuis met SWPBS?”

Van Ouwerkerk: “Ik verwacht veel van de database waarin we incidentformulieren kunnen opslaan. Dan krijgen we inzicht in vragen als: waar doen zich de meeste incidenten voor? Wat is er aan de hand: wordt er gepest, is er een vechtpartij? Welke kinderen zijn er vaak bij betrokken? Dat gaat helpen bij de aanpak van het probleem.”

MEER WETEN?

Kenniscentrum over SWPBS in Nederland: www.swpbs.nl